

Taal & beleid

**Frank van Splunder
Evelyne van der Neut
Mit Leuridan
Gea Dreschler
Jordi Heeren
(red.)**

Taal & beleid in het hoger onderwijs

**Over kennis en keuzes
in Nederland en Vlaanderen**

**Academia
Press**



Deze publicatie draagt het GPRC-label (Guaranteed Peer Reviewed Content). Dit label garandeert dat de publicatie een peerreviewprocedure heeft doorlopen volgens internationale wetenschappelijke standaarden. Meer informatie op www.gprc.be



www.academiapress.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Logo Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs: Henny van Varik
Vormgeving: Lieselot Verdeyen (Studio Mast) en bananas.net (binnenwerk)

© De auteurs en Academia Press 2026
D/2026/45/407 – ISBN 9789059964013 – NUR 113 / 842

Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij, de boeken- en multimedialdivisie van Uitgeverij Lannoo nv

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag vervaelvoudigd worden en of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoud

Voorwoord	9
INLEIDEND DEEL: EEN VISIE OP TAAL & BELEID	13
Inleiding: Taalbeleid als keuze	15
Visietekst: Naar een visie op taal in het hoger onderwijs	21
Over taalbeleid en taalcompetentie in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen	31
Lieve De Wachter (KU Leuven) & Carel Jansen (RUG & Taalsentrum Universiteit Stellenbosch)	
DEEL I: SAMENWERKING & VERTROUWEN	47
Taalbeleid implementeren binnen een instelling: determinanten en strategieën belicht vanuit veranderkundig perspectief	49
Marieke Vanbuel (KU Leuven & UGent)	
Praktijkbijdrage: Interne taalexpertise betrekken om taalbeleid te ontwikkelen: de aanpak van Fontys	65
Eva Buijsman (Fontys Hogeschool)	
Praktijkbijdrage: Maak van samenwerken netwerken: samenwerking tussen instellingen	71
Pieterjan Bonne (Arteveldehogeschool)	
Praktijkbijdrage: Taalbeleid in de les: cultuur- en taalgerichte onderwijsvernieuwing in Suriname	77
Karoena Bholanath (Christelijk Havo en Polytechnic College Suriname)	

Meertalig Nederlands: een postkoloniaal perspectief op taalemancipatie in het hoger onderwijs 87

Hari Prasad Sacré (Odisee-hogeschool & UGent)

Een modulair aanpasbaar taalbeleid: wat twee Vlaamse casussen ons vertellen over de rol van de docent als beleidsmaker 101

Alexander De Soete (UGent & Michigan State University)

Praktijkbijdrage: De meerwaarde van meertaligheid: het talig potentieel van studenten (VU Amsterdam) 115

Petra Bos (Vrije Universiteit Amsterdam) en
Kristen Gehrman (Vrije Universiteit Amsterdam)

Engelstalig onderwijs in Nederland en de vaardigheden van docenten en studenten 121

Rias van den Doel (Universiteit Utrecht) en Rick de Graaff (Universiteit Utrecht)

Praktijkbijdrage: Taalbeleid in politiek onrustige tijden: keuzes van de Universiteit Twente 131

Katja Hunfeld (Universiteit Twente)

Praktijkbijdrage: Meertalenbeleid als hefboom naar studiesucces: keuzes van de Odisee-hogeschool 139

An De Moor (Odisee-hogeschool & KU Leuven campus Brussel)

Taalbewust toegerust: zes uitvoeringsprincipes voor taalbewust hoger onderwijs

153

Jacqueline van Kruiningen (Hogeschool Rotterdam), Mirjam de Bruijne (Hogeschool Rotterdam), Edwin de Vette (Hogeschool Rotterdam) & Tamar Israël (Hogeschool Rotterdam)

Praktijkbijdrage: Schrijven in leerlijnen: het genrehandboek als instrument voor HOGENT-opleidingen

169

Öznur Karaca (HOGENT)

Praktijkbijdrage: Zelfstudiepakketten als extracurriculaire ondersteuning voor studenten aan de Hogeschool van Amsterdam

177

Marieke Kwakman (Hogeschool van Amsterdam) en
Carla Stiekema (Hogeschool van Amsterdam)

Fairness en justice bij taaltoetsing in universitair taalbeleid

187

Bart Deygers (UGent)

Praktijkbijdrage: Failure to launch? Een terugblik op de starttoets lerarenopleidingen

199

Dennis Van der Kuylen (Vlaamse Hogescholenraad)

De impact van generatieve AI op taalbeleid

207

Mit Leuridan (UGent), Renske Bouwer (Universiteit Utrecht), Lieve De Wachter (KU Leuven) & Gea Dreschler (Vrije Universiteit Amsterdam)

Besluit en aanbevelingen

227

Over de auteurs

233

Eindnoten

239

Voorwoord

een taal zonder grenzen
 waar iedereen voet mag zetten
 op de bodem
 met gebruik van eigen tongval
 en elk accent betekent
 dat iemand thuis is
 in meer dan een taal
 – Babs Gons¹

Voor u ligt een prachtig boek! Een boek dat zowel een visie op taalbeleid in het hoger onderwijs presenteert als vele facetten daarvan belicht. Ik ervaar het als een eer om daarvoor een voorwoord te mogen schrijven. Met veel plezier blik ik in deze tekst terug op het ontstaan van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs, dat in 2026 twintig jaar bestaat. Een mijlpaal van formaat, waar ik ook wel trots op ben. Ik kijk met veel genoeg terug op alle ontmoetingen en gesprekken over taal, taalbeleid en taalondersteuning in het hoger onderwijs. Met veel mensen die ik via het platform heb leren kennen, heb ik nog contact of die volg ik via hun publicaties.

Ik wens eenieder behalve het genoeg om dit boek te lezen, vooral ook veel succes met de invoering van taalbeleid of taalondersteuning op de eigen werkplek, of met de actualisering daarvan. Ik spreek daarbij de verwachting uit dat u dit boek goed kunt benutten en dat al uw inspanningen een positieve impact zullen hebben op het meertalig repertoire van de studenten: opdat zij zonder taalbelemmeringen hun studie doorlopen en hun weg vinden in de meertalige samenleving waar zij hun beroep zullen uitoefenen in een meertalige context.

Het platform is ontstaan vanuit het toenmalige sectiebestuur Nederlands van Levende Talen, dat een werkgroep voor taaldocenten in het hoger onderwijs wilde opzetten. Na enkele bijeenkomsten heb ik – als kartrekker – op 13 november 2006, gesteund door Flip Strang en Annette Bogtstra, een landelijk platform opgericht. Na de aansluiting van Vlaamse collega's, in de loop van 2007,

wijzigde de naam in Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs. De Taalunie ondersteunde het initiatief vrijwel vanaf het begin. In 2011 werd het platform een stichting en kreeg een eigen website.

Het platform ontstond in een periode waarin in een reeks krantenberichten in Nederland en Vlaanderen geklaagd werd over de taalvaardigheid van studenten. Dat het platform in deze constellatie is gestart, was niet toevallig. Veel taaldocenten waren zoekende, andere wilden tegendruk bieden aan de summatieve taaltoetsen die tot uitsluiting van specifieke studentengroepen zouden leiden. Het was daarom mijn uitdrukkelijke wens om een gemeenschap te vormen, een ontmoetingsplaats voor iedereen die zich bezighoudt met taal en taalbeleid in het hoger onderwijs, en samen op zoek te gaan naar maatregelen die bijdragen aan de taalontwikkeling van studenten. Mijn persoonlijke drijfveer was om daarin een brug te slaan tussen wetenschap en de praktijk van hoger onderwijs, en om daarmee taalbeleid in het hoger onderwijs te kunnen stelen op uitkomsten van onderzoek (*evidence-informed*). Om hiermee tegenwicht te bieden aan de nadruk die de samenleving legt op het taalproduct.

Terugkijkend valt te concluderen dat tot nu de aandacht binnen het platform voornamelijk uitging naar taalbeleid/taalondersteuning gericht op de taalontwikkeling van studenten tijdens de opleiding. Niet verbazingwekkend overigens: daar lag de grootste nood, en de platformdeelnemers waren taaldocent en/of taal- of talenbeleidsmedewerker.

Inmiddels bestaat er consensus over de integratie van taalbeleid in het curriculum en om taal breed op te vatten (Daems en Van der Westen, 2008), dus inclusief interculturele en meertalige taalcompetenties en de bevordering van academische en sociale integratie, en om in te zetten op taalontwikkeling (vanuit het motto: een taalleerproces en geen taalcontroleerproces, Van der Westen, 2006).

Binnen taalbeleid in het hoger onderwijs verschuift momenteel de aandacht steeds meer naar vraagstukken die samenhangen met de toenemende internationalisering/globalisering en daarmee gepaard gaande meertaligheid. Zaken die vaak ook een taalpolitieke kant kennen, zoals de keuze voor de instructie- of onderwijstaal, de taal van interne en externe communicatie, de vraag of docenten moeten voldoen aan taaleisen, welke taaleisen er gelden voor instromers met een buitenlands of internationaal diploma, of en hoe we studenten opleiden in en voor een meertalige context. De opkomst van GenAI vraagt daarnaast ook om keuzes voor de toepassing en inpassing daarvan in het onderwijs. Taalbeleid

gaat in essentie over het maken van beleidskeuzes, over onderwijstaal en maatregelen om de taalcompetentie te ontwikkelen, en de uitvoering daarvan.

Na een heroriëntatie van het platformbestuur op de eigen positie en functie is een nieuwe fase van het platform aangetreden. Een fase die, de traditie van het platform recht doend, opnieuw is gestart met visievorming, vastgelegd in de visietekst (zie inleidend deel in dit boek). Zeer waardevol en dat doet mij plezier!

Wilma van der Westen

Oprichter, kartrekker en voorzitter (2006-2014) van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs

REFERENTIES

Daems, F. & Van der Westen, W. (2008). Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs. In A. Mottart (Red.), *Tweeëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands* (pp. 100-104). Academia Press.

Gons, B. (2021). *Doe het toch maar*. Atlas Contact.

Van der Westen, W. (2006). "Maatregelen die fruit brengen!" Een integrale aanpak van taalontwikkeling in een hogere beroepsopleiding. In D. Ebbers (Red.), *Retoriek en praktijk van het moedertaalonderwijs. Een selectie uit de 19de Conferentie Het Schoolvak Nederlands* (pp. 115-123). Academia Press.

INLEIDEND DEEL

Een visie op taal & beleid

INLEIDING

Taalbeleid als keuze

‘Language policy is about choice’ (Spolsky, 2004, p. 217)

Taalbeleid gaat over keuzes maken en uitvoeren.² In het hoger onderwijs hebben die keuzes vaak te maken met de onderwijstaal (meestal Nederlands en/of Engels), maar ook met de aan te bieden taalondersteuning voor studenten, docenten en andere personeelsleden. Maar wie maakt de keuzes en waarom worden bepaalde keuzes gemaakt? Ondanks een gemeenschappelijke taal en intensieve samenwerking binnen de Taalunie en andere organisaties, maken Nederland en Vlaanderen verschillende keuzes en voeren ze dus een verschillend taalbeleid (Wilkinson & Gabriëls, 2021; van Splunder, 2021). In Vlaanderen bepaalt de overheid de spelregels: Nederlands is de onderwijs- en bestuurstaal, waardoor het gebruik van ‘andere talen’ (lees: Engels) relatief beperkt blijft. In Nederland hebben universiteiten en hogescholen over het algemeen meer autonomie dan in Vlaanderen, wat ruimte gaf aan een ‘verengelsing’ van het hoger onderwijs. Die ‘verengelsing’ leidde in 2024 tot het wetsvoorstel internationalisering in balans, dat voor de nodige controverse zorgde (zie de bijdrage van De Wachter & Jansen). Het taalbeleid dat de overheid oplegt of wil opleggen, spoort namelijk niet noodzakelijk met dat van de instellingen, zowel in Nederland als in Vlaanderen, en taalbeleid (dit wil zeggen: de gemaakte keuzes) kan afwijken van taalpraktijk (de uitgevoerde keuzes).

Het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs (hierna: Platform Taalbeleid) speelde daarop in door in 2024 een studiedag over taalbeleid te organiseren. We bespraken onder andere of we een gezamenlijk standpunt over taalbeleid in het hoger onderwijs konden formuleren, geworteld in taalexpertise en gevoed door de onderwijspraktijk. Hoewel Nederland en Vlaanderen soms andere beleidskeuzes maken, leeft er namelijk een duidelijke behoefte aan een visie die rekening houdt met de specifieke noden van het hoger onderwijs. Dat leidde tot een eerste versie van de visietekst ‘Naar een visie op taal in het hoger

onderwijs'. In meerdere rondes legden we de tekst voor aan taal(beleids)experts uit beide regio's, wat tot de uiteindelijke visietekst leidde. In totaal namen meer dan tachtig betrokkenen deel aan dit iteratieve proces, dat bestond uit onder meer consultatierondes, feedbackmomenten en een workshop, en dat resulteerde in een breed gedragen visie op taalbeleid in het hoger onderwijs (voor een gedetailleerde bespreking van dit proces: zie van Splunder, te verschijnen).

Dit boek werkt de visietekst, die integraal is opgenomen in dit boek, verder uit. In die tekst pleiten we voor een **breed taalbeleid**, namelijk een beleid dat inzet op de ontwikkeling van taalcompetentie van alle betrokkenen in het hoger onderwijs – in plaats van een taalbeleid dat zich enkel richt op taalkennis, zoals spelling. Een breed taalbeleid komt tot stand in samenspraak met al die betrokkenen. Een breed taalbeleid heeft oog voor meertaligheid, wat de toenemende diversiteit van de maatschappij en het onderwijs weerspiegelt. De keuze voor een bepaalde taal – of talen – is afhankelijk van een specifieke (onderwijs)context. Om tot een dergelijk taalbeleid te komen, zijn daarenboven niet de economische en commerciële motieven, maar net taalexpertise de motor. Het doel is een beleid gebaseerd op wetenschappelijke en onderwijskundige inzichten met een nadruk op de kwaliteit van het onderwijs, niet op de reductie ervan tot normen en quota.

Taal & beleid bevat zowel beschouwende bijdragen als concrete voorbeelden uit de (onderwijs)praktijk. De beschouwende bijdragen zijn eerder academisch van aard en steunen op literatuuronderzoek en theoretische reflectie. Ze plaatsen een specifiek thema binnen taalbeleid in een breder wetenschappelijk kader en bespreken de daaraan verbonden relevante concepten, inzichten en onderzoeksresultaten. De praktijkbijdragen vertrekken daarentegen vanuit concrete ervaringen in de onderwijspraktijk, zoals lespraktijken, specifieke projecten of beleidsinitiatieven. Ze laten zien hoe taalbeleid binnen de complexiteit van de praktijk vorm kan krijgen. Samen bieden beide soorten bijdragen een wisselwerking tussen theorie en praktijk: de beschouwende bijdragen bieden analytische en conceptuele verdieping, terwijl de praktijkvoorbeelden illustreren hoe die inzichten toegepast en/of aangepast worden in concrete onderwijscontexten. Daarom is dit boek relevant voor een breed publiek, met name actoren uit het beleid, onderzoek, onderwijs en andere geïnteresseerden.

De structuur van het boek is gebaseerd op de thema's van de visietekst, namelijk (1) samenwerking en vertrouwen, (2) taalkeuzes in het hoger onderwijs, en (3) taalcompetentie van studenten en docenten. De bijdragen behandelen maatschappelijk relevante onderwerpen met een direct belang voor het hoger

onderwijs. De geselecteerde onderwerpen raken immers aan kernvragen over hoe instellingen samenwerken, hoe zij omgaan met meertaligheid en welke taalvaardigheden van studenten en docenten verwacht worden.

In het inleidende deel lees je, naast de visietekst, hoe taal, taalbeleid en taalcompetentie in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen ingevuld worden. Lieve De Wachter en Carel Jansen nemen ons mee in de totstandkoming van die keuzes en in de noodzaak van verandering. De auteurs argumenteren dat toekomstgericht taalbeleid vraagt om samenwerking tussen taaldocenten, vakdocenten en beleidsmakers, met gedeelde verantwoordelijkheid voor de taalcompetentie van de studenten. Dit taalbeleid moet recht doen aan diversiteit en meertaligheid, zonder daarbij de centrale rol van het Nederlands en ook het Engels als onderwijstaal en beroepsinstrument uit het oog te verliezen.

Het eerste deel gaat over **samenwerking en vertrouwen** tussen de betrokken actoren in het hoger onderwijs. Marieke Vanbuel bespreekt de totstandkoming van taalbeleid vanuit een veranderkundig perspectief. De auteur argumenteert dat taalbeleid het best groeit in kleine, haalbare stappen, met beperkte doelen en logische maatregelen. In haar praktijkbijdrage bespreekt Eva Buijsman het taalbeleid van Fontys Hogeschool. Zij stelt dat het essentieel is om de expertise van alle medewerkers te bereiken en te benutten om een sterk, bruikbaar én breed gedragen taalbeleid te ontwikkelen. Pieterjan Bonne bespreekt in zijn praktijkbijdrage hoe we kunnen samenwerken door kennis te delen. Hij doet dit aan de hand van twee netwerken: het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs en het Forum Taalbeleid en Taalondersteuning Hoger Onderwijs. In haar praktijkbijdrage over Suriname pleit Karoena Bholanath voor een *gesurinamiseerde* lesmethode, gebaseerd op samenwerking en vertrouwen in een lescontext.

Het tweede deel gaat in op de **taalkeuzes in het hoger onderwijs**. Die keuzes betreffen niet enkel de onderwijstaal of -talen, maar ook andere talen, zoals de thuistalen van de studenten.

Hari Prasad Sacré belicht de rol van het Nederlands in een meertalige samenleving. Hij pleit voor een postkoloniaal perspectief waarin het Nederlands niet langer uitsluitend toebehoort aan één etnisch-culturele gemeenschap, maar openstaat voor een meerstemmigheid die het Nederlands verrijkt. Alexander De Soete pleit voor een modulair aanpasbaar taalbeleid dat ruimte laat voor een functionele inzet van (thuis)talen als alternatief voor een binaire keuze tussen Nederlands en Engels. Rias van den Doel en Rick de Graaff gaan in op discussies

rondom onderwijskwaliteit van Engelstalig onderwijs aan Nederlandse instellingen. Ze laten zien dat taalkeuze verder gaat dan enkel de keuze voor een taal, waarbij de succesvolle uitvoering van veel factoren afhangt, waaronder de ondersteuning van docenten. Petra Bos en Kristen Gehrman stellen in hun praktijkbijdrage dat meertaligheid niet enkel moet worden benoemd in beleid, maar ook worden verankerd in de onderwijspraktijk. Ze geven concrete voorbeelden om het talig potentieel van meertalige studenten beter te benutten. In haar praktijkbijdrage biedt Katja Hunfeld een inkijk in de taalkeuzes van de Universiteit Twente vanuit het perspectief van een beleidsadviseur als reactie op het wetsvoorstel internationalisering in balans. An De Moor gaat in haar praktijkbijdrage in op het taalbeleid van de Odisee-hogeschool in de meertalige Brusselse context.

Het derde deel bespreekt de ondersteuning van **taalcompetentie van studenten en docenten** in het hoger onderwijs. Jacqueline van Kruiningen, Mirjam de Bruijne, Edwin de Vette en Tamar Israël zetten daarbij de uitvoering van een taalbeleid rond het concept *Taalbewust onderwijs* uiteen, waarbij hun uitvoeringsprincipes kunnen worden gezien als een concrete uitwerking van de beleidsprincipes van Vanbuel. Deze tekst wordt verder aangevuld met een praktijkvoorbeeld rond het genrehandboek door Öznur Karaca. Marike Kwakman en Carla Stiekema vullen dit aan door ook de kant van de extracurriculaire ondersteuning uit te werken met een praktijkbijdrage waarin ze zelfstudiepakketten belichten. Bart Deygers gaat dan weer dieper in op de manieren waarop taaltoetsing op een eerlijke en rechtvaardige manier kan worden ingezet in het onderwijs door te focussen op de concepten *fairness* en *justice*; Dennis Van der Kuylen vult dit aan met het voorbeeld van de starttoets lerarenopleiding. Taalcompetentie aanleren en toetsen staat in deze tijden van GenAI-gebruik onder druk, terwijl studenten die net meer dan ooit nodig hebben. Waarom dat zo is en hoe je daarop kunt inspelen in je onderwijspraktijk, vormt het onderwerp van de bijdrage van Mit Leuridan, Renske Bouwer, Lieve De Wachter en Gea Dreschler.

In het besluit formuleren we tien aanbevelingen op basis van enkele trendlijnen die in de bijdragen naar voren kwamen. Dit boek is immers geen eindpunt, maar een uitnodiging om samen taalbeleid te ontwikkelen voor het hoger onderwijs dat ingebed is in een meertalige en multiculturele maatschappij. De visie die we in dit boek presenteren is een aanzet om het beleid te concretiseren, met oog voor de noden van de samenleving, het onderwijs en in het bijzonder alle studenten, docenten en andere betrokkenen.

Ten slotte willen we graag alle mensen bedanken die hebben meegewerkt aan dit project als auteur, reviewer, deelnemer aan een of meerdere van de discussierondes of die feedback gaven op een van de vele versies van de visietekst. Een speciaal woord van dank willen we hierbij richten aan Wilma van der Westen, oprichter en bezieler van het Platform Taalbeleid. Zonder haar was dit boek er vandaag niet geweest.

REFERENTIES

Spolsky, B. (2004). *Language Policy*. Cambridge University Press.

Van Splunder, F. (2021). Higher education in Flanders. English as the ‘other’ language. In R. Wilkinson, & R. Gabriëls (Reds.). *The Englishization of Higher Education in Europe* (pp. 37-56). Amsterdam University Press.

Van Splunder, F. (te verschijnen). Understanding language policy as choice and process. A grassroots vision from the Netherlands and Flanders. In R. Gabriëls, R. Wilkinson, A.K. Hultgren, & D. Yuksel (Reds.). *Contested Language Policies in an Internationalizing European Higher Education Landscape*. Maastricht University Press.

Wilkinson, R., & Gabriëls, R. (2021). Englishization of Dutch higher education. Divergent language policies and practices. In R. Wilkinson, & R. Gabriëls (Reds.). *The Englishization of Higher Education in Europe* (p. 237-257). Amsterdam University Press.

